

UZHGOROD NATIONAL UNIVERSITY
UKRAINE

**COMMUNICATION TOWARDS THE PROSPERITY
OF THE SLOVAKIA-UKRAINE CROSS-BORDER REGION
(COPEU)**

prof. Svetlana Pakhomova, DrSc. (ed.)

Conference Proceedings
from International Scientific Conference
7th APRIL 2017
UZHGOROD NATIONAL UNIVERSITY
UKRAINE



UZHGOROD 2017

COMMUNICATION TOWARDS THE PROSPERITY
OF THE SLOVAKIA-UKRAINE CROSS-BORDER REGION.

Conference Proceedings from International Scientific Conference
„Communication to the prosperity of Ukraine-Slovakia border region“,
7th April 2017, Uzhhorod National University, Ukraine.

Uzhhorod: Hoverla Uzhhorod National University Publishing House - 2017. –305 p.

Recommended for publication by the Board of Studies of the Department of
Philology

Public Higher Education Institution

Uzhhorod National University

(record #7 dated April 26th, 2017)

Editor: prof. Svetlana Pakhomova, DrSc.

**Technical redaction
and production:** Ing. Zuzana Bezáková, PhD.
Ing. Alena Hrušková
Mgr. Eva Barnišinová
Mgr. Henrieta Hubináková

Cover: Mgr. Martin Klementis, PhD.

Reviewers: doc. Lesia Budnikovová, CSc.
doc. PhDr. Jaroslav Džoganík, CSc.

*All the submitted papers were individually reviewed in double blind peer review
process on basis of which the editors decided about their publication in the
conference proceedings.*

*The authors of individual scientific papers are responsible for technical, content and
linguistic correctness.*

ISBN 978-617-7333-36-3

UDC 930.85(477+437.6)

BBC T3(4Укр+4Сла)-7

Ч-46

© Uzhhorod National University, Ukraine, 2017

SCIENTIFIC CONFERENCE BOARD

Dr. h. c. assoc. prof. Ing. Jozef Matúš, CSc.

University of Ss. Cyril and Methodius in Trnava, Slovak Republic

prof. PhDr. Slavomír Gálik, PhD.

University of Ss. Cyril and Methodius in Trnava, Slovak Republic

prof. Nataliya Kubiniy, PhD.

State University "Uzhhorod National University", Ukraine

prof. Ing. Alena Kusá, PhD.

University of Ss. Cyril and Methodius in Trnava, Slovak Republic

prof. Myroslava Lendel, DrSc.

State University "Uzhhorod National University", Ukraine

prof. PhDr. Hana Pravdová, PhD.

University of Ss. Cyril and Methodius in Trnava, Slovak Republic

prof. Ing. Anna Zaušková, PhD.

University of Ss. Cyril and Methodius in Trnava, Slovak Republic

Assoc. prof. Lesya Budnikova, CSc.

State University "Uzhhorod National University", Ukraine

Assoc. prof. PhDr. Ľudmila Čábyová, PhD.

University of Ss. Cyril and Methodius in Trnava, Slovak Republic

Assoc. prof. Yaroslav Dzhoganik, PhD.

State University "Uzhhorod National University", Ukraine

Assoc. prof. Tetyana Likhtey, CSc.

State University "Uzhhorod National University", Ukraine

Assoc. prof. Olga Madyar, CSc.

State University "Uzhhorod National University", Ukraine

Assoc. prof. PhDr. Slavomír Magál, CSc.

University of Ss. Cyril and Methodius in Trnava, Slovak Republic

Assoc. prof. PhDr. Dana Petranová, PhD.

University of Ss. Cyril and Methodius in Trnava, Slovak Republic

Assoc. prof. Ing. Rudolf Rybanský, CSc.

University of Ss. Cyril and Methodius in Trnava, Slovak Republic

Assoc. prof. Ivan Stryapko, CSc.

State University "Uzhhorod National University", Ukraine

Assoc. prof. Mgr. Norbert Vrabec, PhD.

University of Ss. Cyril and Methodius in Trnava, Slovak Republic

PhDr. Daniela Kollárová, PhD.

University of Ss. Cyril and Methodius in Trnava, Slovak Republic

RNDr. Milan Rajčák, PhD.

University of Ss. Cyril and Methodius in Trnava, Slovak Republic

prof. UE dr hab Zbigniew Widera

University of Economics in Katowice, Poland

prof. Ing. Jaroslav Světlík, PhD.

University of Business and Law in Ostrava, Czech Republic

Assoc. prof. Ing. Aleš Hes, CSc.

University of Finance and Administration, Prague, Czech Republic

CONTENTS

MERANIE EKOINOVAČNEJ VÝKONNOSTI AKO NÁSTROJ ROZVOJA A REALIZÁCIE EKOINOVÁCIÍ	9
<i>Zuzana Bezáková</i>	
SPRACOVANIE STRATÉGIE ZACHOVANIA GENETICKEJ DIVERZITY KARPATSKÉHO REGIÓNU NA ÚZEMÍ UKRAJINY A SLOVENSKA	18
<i>Gennadiy Budnikov</i>	
ОСВІТА НАЦІОНАЛЬНИХ МЕНШИН ЯК ШЛЯХ ДО РОЗВИТКУ ПРИКОРДОННИХ РЕГІОНІВ	26
<i>Леся Буднікова</i>	
VÝZNAM MARKETINGOVEJ KOMUNIKÁCIE PRI PROPAGÁCII KOŠICKÉHO SAMOSPRÁVNEHO KRAJA.....	33
<i>Ľudmila Čábyová</i>	
PODMIENKY STARTUPOV NA SLOVENSKU	46
<i>Veronika Fašková</i>	
PODPORA TURIZMU V REGIÓNOCH PROSTREDNÍCTVOM MOBILNÝCH APLIKÁCIÍ	54
<i>Martin Graca</i>	
FOTOGRAFIA AKO PROSTRIEDOK PREZENTÁCIE REGIÓNU	63
<i>Slávka Gracová</i>	
SÚČASNÝ STAV MEDIÁLNEJ VÝCHOVY NA ZÁKLADNÝCH ŠKOLÁCH V KOŠICKOM KRAJI	72
<i>Marija Hekelj</i>	
K NIEKTORÝM OTÁZKAM SÚČASNEJ SLOVENSKEJ A UKRAJINSKEJ MEDIÁLNEJ KULTÚRY	78
<i>Vladimíra Hladíková</i>	
VNÍMANIE NÓRSKYCH GRANTOV AKO SÚČASŤ KOMUNIKÁCIE K PROSPERITE SLOVENSKO - UKRAJINSKÉHO PRIHRANIČNÉHO REGIÓNU	88
<i>Alena Hrušková – Andrej Trnka</i>	
PRINCÍPY EFEKTÍVNEJ KOMUNIKÁCIE	100
<i>Henrieta Hubináková</i>	

KOMUNIKAČNÁ STRATÉGIA REGIONÁLNEJ SAMOSPRÁVY V OTVORENEJ A ZATVORENEJ SPOLOČNOSTI OVPLYVŇUJÚCA REGIONÁLNY ROZVOJ.....	106
<i>Denisa Jánošová</i>	
AKO NASTAVIŤ BRANDING KRAJINY?	116
<i>Diana Karraffová</i>	
AKO INOVÁCIE MÔŽU ZLEPŠIŤ IMIDŽ REGIÓNOV V POHRANIČNÝCH OBLASTIACH.....	126
<i>Barbara Klimeková – Anna Zaušková</i>	
PODOBY CESTOVNÉHO RUCHU V PREŠOVSKOM KRAJI.....	138
<i>Daniela Kollárová</i>	
VÝVOJ ONLINOVEJ ŽURNALISTIKY V PRIHRANIČNOM REGIÓNE	144
<i>Karin Kubíková</i>	
ZOBRAZOVANIE UKRAJINSKEJ NÁRODNOSTNEJ MENŠINY V SLOVENSKEJ PERIODICKEJ TLAČI V ROKOCH 2008 – 2012	149
<i>Peter Kubinyi – Ján Višňovský</i>	
SLOVAK-UKRAINIAN CROSS-BORDER COLABORATION STRATEGY: BENEFITS AND PROBLEMS	157
<i>Volodymyr Kubiniy – Tamila Kosovilka - Viktoria Marhitich</i>	
LABOR PRODUCTIVITY IN SLOVAK REPUBLIC AND UKRAINE. COMPARATIVE ANALYSIS	166
<i>Natalya Kubiniy – Kostjantyn Latynin- Iryna Chekan</i>	
ANALÝZA POTENCIÁLU KOŠICKÉHO A PREŠOVSKÉHO SAMOSPRÁVNEHO KRAJA VO VYBRANÝCH OBLASTIACH	175
<i>Alena Kusá – Igor Piatrov</i>	
МАТУШ ЧАК ТРЕНЧАНСЬКИЙ ТА ВАЦЛАВ II У БОРОТЬБІ ЗА УГОРСЬКИЙ ТРОН НА ПОЧАТКУ XIV ст.	186
<i>Igor Lixmei</i>	
СЛОВАЦЬКА ПОЕЗІЯ КРІЗЬ ПРИЗМУ УКРАЇНСЬКИХ МИТЦІВ- ШІСТДЕСЯТНИКІВ	194
<i>Тетяна Ліхмей</i>	
KOMUNIKÁCIU KU KOHERENCII SLOVENSKO-UKRAJINSKÉHO PRIHRANIČNÉHO REGIÓNU (COPESU)	199
<i>Slavomír Magál – Jozef Tinka</i>	

СЛОВАЦЬКА ПОЕЗІЯ КРІЗЬ ПРИЗМУ УКРАЇНСЬКИХ МИТЦІВ-ШІСТДЕСЯТНИКІВ

Poetry Through the Prism of Ukrainian Artists of Sixties

Тетяна Ліхтей

Анотація:

У статті розглядається словацька поезія XIX – XX ст. у перекладах визначних українських поетів-шістдесятників Дмитра Павличка, Романа Лубківського та Петра Скунця. Серед словацьких поетів такі знакові постаті, як Ян Коллар і Гвездослав, Іван Краско, Ян Смерек, Лацо Новомеський, Павол Горов, Любомир Фелдек, Мирослав Валек та інші. Переклад вражає гармонійним відтворенням змісту і форми оригіналу.

Ключові слова:

Словацька поезія, український переклад, поети-шістдесятники.

Abstract:

The article traces the Slovak poetry of the XIX - XX centuries in creative translations of the famous Ukrainian poets of Sixties: Dmytro Pavlychko, Roman Lubkivsky and Petro Skunts. Among Slovak poets are such iconic figures as Jan Kollar and Hvezdoslav, Ivan Krasko, Jan Smrek, Latso Novomesky, Pavol Horov, Lubomir Feldek, Myroslav Valek and others. Translations fascinate with the harmonious reproduction of the content and form of the originals.

Key words:

Slovak poetry, Ukrainian translation, poets of sixties.

Словацька поезія завжди перебувала в полі зору українських митців-шістдесятників, Шевченківських лауреатів Петра Скунця, Романа Лубківського та Дмитра Павличка. Так, Петрові Скунцю особливо близькою була лірика східнославацьких письменників. З окремими авторами митець знався особисто. Чимало текстів П. Скунець переклав для збірників "Відкритий дім", "Веселка Татр" та ін. Вісімнадцятий випуск серії "Між Карпатами і Татрами" засвідчує, що уродженець зболеної, знедаленої, але гордої і непокірної Міжгірщини Петро Скунець справді глибоко пройнявся поезією сусідів-словаків, відчув вібрацію прадавніх коренів слов'янського генотипу, осягнув спорідненість горянських душ. Вибір авторів не був випадковим, адже йдеться про людей, близьких П. Скунцю за поетикою, тематикою, світовідчуттям, про людей, з якими його ріднить спільний історичний і духовний спадок, про людей, зусиллями яких Україна поетична постійно звучала в європейському культурному просторі. Це – Павол Горов, Ян Замбор, Юло Зборов'ян, Юрай Падо, Антон Придавок та ін.

Високу оцінку перекладам Петра Скунця дав літературознавець Я. Джоґаник: „*Poznanie jazykových nuáns, podmienené historickou identickosťou, genetickou príbuznosťou i súčasnou geografickou situovanosťou prekladateľského subjektu*

zaručuje verifikovateľnosť tematických a motivických zdrojov, ktorá si v prípade P. Skunca nárokuje na absolútnu vierohodnosť. Všetko ostatné je hra: prekladateľovo približovanie sa k originálu cez výber jazykových prostriedkov z miestneho zakarpatského prostredia, írečitosť ich štylistického usporiadania či celková aura výsledného básnického obrazu akoby naznačovali, že verše originálu neboli písané inde, ale práve tu, v rodnom priestore prekladateľa.”¹

Нещодавно узріла світ унікальна книжка віршів Петра Скунца для дітей та його перекладів зі світової "дитячої" поезії "Моя азбука" (2013). Левову частку видання склали Скунцеві переклади з доробку відомої словацької письменниці Людмили Под'яворинської. Вірші мисткині відтворено на високому рівні. Авторіві вдалося розшифрувати код дитячого дивосвіту. Читача заворожує добродушно-жартівливий тон, імітування "дитячої мови", відтворення дитячої філософії. Поза сумнівом, що такі вірші з насолодою читатиме й українська малеча. Книжка стала символічною візією від великого поета, якого вже давно немає серед нас.

Випускники філфаку Львівського університету Дмитро Павличко та Роман Лубківський, не просто колеги по цеху, а справжні друзі, обоє неодноразово бували у Словаччині, знали з багатьма словацькими поетами особисто, виконували там у різний час важливу дипломатичну місію: Роман Лубківський був Надзвичайним і Повноважним Послом України у Чехословаччині, а Дмитро Павличко – Послом України у вже незалежній Словаччині. Про свої враження від країни-сусідки, про творчість багатьох словацьких письменників писали у статтях і нарисах, у власних поетичних збірках. І, звичайно ж, багато перекладали, за що справедливо й заслужено стали лауреатами премії ім. П. Гвездослава, яка щорічно присуджується Словацьким літературним фондом за популяризацію словацької поезії у світі.

В період університетських студій Д. Павличко знайомиться з творчістю визначних словацьких авторів – поемою "Донька Слави" Яна Коллара, поемою "Марина" Андрея Сладковича, "Кривавими сонетами" Гвездослава... Тоді ж з'явилися й перші перекладацькі плани. З того часу на сторінках українських газет та журналів, на шпальтах української періодики Словаччини з'являються переклади словацької поезії з-під пера Д. Павличка.

Є кілька окремих видань, успішних проектів, які піднесли Д. Павличка до вершин перекладацького Олімпу. Це, передусім "Світовий сонет" (1983), де, серед іншого, знаходимо й перлини сонетного жанру авторства Яна Коллара, Гвездослава, Войтеха Мигаліка, Яна Бузаші та Любомира Фелдека,

1 DŽOGANÍK, J.: *Petro Skuns medzi ukrajinskými Karpatmi a slovenskými Tatrami*. Uzhorod : Polihrafcentr Lira, 2012, s. 171.

а також "Антологія словацької поезії ХХ століття" (1997), де презентовано вибрані вірші знакових словацьких митців минулого століття. Відкривають антологію, зрозуміло, Гвездославові "Криваві сонети". До речі, ця антивоєнна поема в сонетах була видана ще й білінгвально окремою книжкою у видавництві "Карпати" з ґрунтовною передмовою Романа Лубківського (1986).

Загалом в антології словацької поезії ХХ століття вміщено доробок чотирнадцяти митців, серед яких, крім Гвездослава, Іван Краско, Ян Смрек, Лацо Новомеський, Павол Горов, Владімір Райсел, Войтех Мигалік, Мирослав Валек, Мілан Руфус, Йозеф Мігалкович, Ян Бузаші, Любомир Фелдек, Штефан Стражай і Ян Замбор. Усі разом вони творять цілісний образ своєрідної і глибокої національної поетичної культури, що завдяки генію Д. Павличка стала вже й українським надбанням.

Узяти хоча б доробок найвидатнішого представника словацького модернізму Івана Краска. Він знав таємниці геніальної простоти. Писав мало, але те, що написав, несе знак невмирущості, пориву і трагічної довершеності. Д. Павличкові вдалося проникнути у глибини душі ліричного суб'єкта, відтворити своєрідну ритміко-інтонаційну структуру його віршів, їх евфонічну наповненість. Інший репрезентант – віталіст Ян Смрек – це ціла епоха сяйливої, життєлюбної поезії у словацькій літературі. На шпальтах редагованого ним часопису "Елан" популяризував творчість українських письменників, писав правду про голодомор в Україні та нищення української еліти, друкував статті заборонених авторів тощо. А в поезії залишався оптимістом. Підтвердження цьому знаходимо в кожній Смрековій строфі. Багатолітня дружба пов'язувала Дмитра Павличка з Павлом Горовом. Справжнє ім'я та прізвище митця – Павло Горовчак, що, як вважає український перекладач, підкреслює його східнославацьке, можливо, русько-українське походження. П. Горов знав українську мову, любив співати українські пісні, в його доробку є вірші про Україну ("Балада про сон", "Вірш, знайдений на військовому кладовищі десь в Україні"). Трепетним ліричним шедевром є і поезія "Береза", яку Д. Павличко відтворює як глибокий знавець химерних станів людської душі. Мирослав Валек, визначний словацький поет і перекладач, презентується на сторінках антології своїми знаковими творами, нині вже хрестоматійними у словацькій літературі ("Сірники", "Шахи", "По буквах", "Сумний ранішній трамвай"), у яких – розхристана, розіп'ята душа тривожного мрійника, яка не вміє лицемірити і пристосовуватись у нашому жорстокому й цинічному світі, а тому страждає.

На окрему розмову заслуговують і чудові переклади з Руфусового доробку. Йдеться про вірші "Твоя сльоза", "Світ із матір'ю", "Мовчки", "Зморшки", "Мікеланджело"... Відрадно, що більшість Павличкових перекладів Руфусових поезій виконані справді бездоганно. Варто наголосити також на

таких унікальних постатях у дискурсі словацько-українських взаємин, як Любомир Фелдек та Ян Замбор, які досі активно творять і перекладають. За блискучу інтерпретацію своїх віршів обоє зробили щедрі віддаунки українській літературі, переклавши таких яскравих митців, як Павло Тичина, Василь Симоненко, поезію шістдесятників... Ян Замбор 1981 року опублікував у Братиславі збірку вибраних віршів Д. Павличка "Tajomstvo tvojej tváre" / "Таємниця твого обличчя", а Л. Фелдек спричинився до появи антології молодого української поезії "Čistými rukami" / "Чистими руками" (1980).

Роман Лубківський, як і Дмитро Павличко, презентувався як молодий перекладач вже на сторінках антології словацької поезії (К., 1964). Однак його знакові добірки перекладів зі словацької літератури з'явилися дещо пізніше. Йдеться, передусім, про відомі перекладацькі збірники "Слов'янське небо" (1972) та "Слов'янська ліра" (1983). У "Слов'янському небі" у циклі "Дорогами Словаччини" Р. Лубківський, як і Д. Павличко, звертається до творчості Гвездослава, презентуючи його поему "2000". Серед інших авторів – Еміль Болеслав-Лукач, Ян Понічан, Лацо Новомеський, Андрей Плавка, Ян Костра, а також Мирослав Валек та Мілан Руфус.

Набагато щільнішою є добірка словацької поезії в пізнішому збірнику "Слов'янська ліра" з фаховою передмовою Д. Павличка "Мотив поступу й життя". На сторінках видання зустрічаємося вже і з класиками словацької літератури. Відрадно, що є між ними і "Відгомін української думки" Я. Ботта – вірш про славне запорозьке козацтво. Знаходимо тут і поезії Боттового побратима Янка Краля, який теж дуже прихильно ставився до України та її багатой культурної спадщини, вірші Гвездослава, а також поетичні в'язанки авторства сучасних словацьких митців.

Завдяки зусиллям Р. Лубківського узріла світ книга "Веселка Татр: молода словацька поезія" (1982) з передмовою Л. Фелдека. На її сторінках Р. Лубківський презентувався як перекладач віршів Петера Грегора, Яна Замбора, Властіміла Ковальчика, Мікулаша Ковача, Йозефа Мигалковича, Штефана Стражая, Любомира Фелдека... Разом з Д. Павличком та іншими нашими перекладачами Р. Лубківський спричинився до видання вибраного Лаца Новомеського "Відчинені вікна" (1982). А ще десятки його перекладів словацької лірики розпорошені на сторінках українських газет та часописів і чекають на вдумливого інтерпретатора.

Діяльність Р. Лубківського на ниві словацько-українських взаємин, однак, не обмежилася тільки художніми перекладами. Виявом щирої любові до Словаччини стала поетична збірка Р. Лубківського "Словацьке літо" (1985), яка згодом вийшла також словацькою мовою в перекладі Юрая Андрічика під назвою "Slovenské madony" (1988). Отже, визначні українські поети-шістдесятники П. Скунець, Р. Лубківський та Д. Павличко чимало зробили

для популяризації словацької поезії в Україні і назавжди прописалися в поетичному літописі словацько-українських взаємин.

Статтю написано в рамках грантової угоди “Через консолідацію до процвітання словацько-українського прикордонного регіону” COPEU

Література та джерела:

АНТОЛОГІЯ СЛОВАЦЬКОЇ ПОЕЗІЇ ХХ СТОЛІТТЯ / [перекл., передм., комент. Д. Павличка; ред. О. Зелик]. К.: Основи, 1997, 254 с.

ВЕСЕЛКА ТАТР: молода словацька поезія / [упор. та ред. Р. Лубківський, передм. Л. Фелдек]. К.: Видавництво ЦК ЛКСМУ “Молодь”, 1982, 239 с.

МІЖ КАРПАТАМИ І ТАТРАМИ: Цикл “Постаті: Дмитро Павличко. Вип. 9 / Упор. Т. Ліхтей. Ужгород: “Ліра”, 2009, 52 с.

ОРСАГ-ГВЕЗДОСЛАВ, П.: Криваві сонети / Павол Орсак-Гвездослав; [пер. із словац. Д. Павличко; передм. Р. Лубківський; ред. О. Логвиненко]. Ужгород–Кошіце: Ордена дружби народів видавництво “Карпати” – Східнославацьке видавництво, 1986, 93, [3] с.

ПАВЛИЧКО, Д.: Біля мужнього світла: Літ.-крит. статті, спогади, виступи / Дмитро Васильович Павличко. К.: “Радянський письменник”, 1988, с. 236–239.

СЛОВАЦЬКА ПОЕЗІЯ: АНТОЛОГІЯ / [ред. Г. Кочур, Л. Первомайський, М. Рильський; вст. ст. М. Пішут; прим. Г. Коновалов]. К.: Державне видавництво художньої літератури, 1964, 416 с.

СЛОВ’ЯНСЬКА ЛІРА: Збірник / [упоряд. та перекл. Р. Лубківський; передм. Д. Павличко]. К.: Видавництво “Дніпро”, 1983, 421 с.

СЛОВ’ЯНСЬКЕ НЕБО: Вірші російських, білоруських, польських, чеських, словацьких, сербо-лужицьких, югославських, болгарських поетів у перекл. Романа Лубківського / [ред. В. Колодій]. Львів: Видавництво “Каменярь”, 1972, 264 с.

DŽOGANÍK, J.: *Petro Skuns medzi ukrajinskými Karpatmi a slovenskými Tatrami*. Uzhorod : Polihrafcentr Lira, 2012.

Тетяна Ліхтей

Ужгородський національний університет

Вул. Університетська, 14 / 418

88000 м. Ужгород

Україна

lichtej@ukr.net